

Tamara Vučenović

Fakultet za menadžment, Univerzitet Metropolitan
Radio Beograd, RTS

MEDIJI I DIGITALNE TEHNOLOGIJE: RADIO EMISIJA „DIGITALNE IKONE“

Apstrakt. U ovom radu se opisuje medijski doprinos radio emisije Digitalne ikone, Radio Beograda 2 i autorke Tamare Vučenović u predstavljanju, analizi i kritičkom promišljanju digitalnih tehnologija, procesa digitalizacije i brojnih izazova sa kojima se suočavamo u tehnološki sve naprednijem okruženju. U radu je ukazano na značajnu ulogu koju emisija „Digitalne ikone“ ima u razvoju informacionog društva u Srbiji i višegodišnjoj promociji i predstavljanju mogućnosti koje internet i nove tehnologije nude u pogledu predstavljanja, očuvanja i negovanja naše tradicije, nauke i kulture.

Ključne reči: mediji, radio, digitalizacija, digitalne tehnologije, Digitalne ikone, radio emisija

Radio emisija “Digitalne ikone” posvećena digitalizaciji i informaciono-komunikacionim tehnologijama, ove, 2020. godine “napunila” je 18 godina. Prva emisija „Digitalne ikone“ je snimljena i emitovana 24. septembra, 2002. godine. Od tada, se ova emisija emituje neprestano svakog utorka od 9 do 10 časova na Drugom programu Radio Beograda (97,6 MHz). U emisiji se razgovara i emituju vesti o digitalizaciji, najnovijim IT trendovima i izazovima, i diskutuje o digitalnim perspektivama društvenog, kulturnog i naučnog života. Emisija je pored sadržaja jedinstvena i po tome što je autor koncepta emisije i kreator emisije Tamara Vučenović istovremeno i voditelj od samog početka emitovanja pa sve do danas. S obzirom da je autor i (do sada jedina) voditeljka emisije istovremeno i pisac ovog teksta, sam tekst može da se posmatra i kao neka vrsta “autobiografije” same emisije.

Ova obrazovna emisija je jedinstvena po svom sadržaju i konceptu na našoj medijskoj sferi u kojoj se ove teme obično ne pokrivaju i ne diskutuju tako temeljno a ipak na komunikativan način. Emisija se bavi kritičkim interpretacijama i analizama različitih fenomena digitalnog doba i nauke. Sa kompetentnim stručnjacima kao gostima, ova emisija pokriva teme u sledećim oblastima: računarske nauke, prirodne nauke i nove tehnologije, razvoj informacionog društva, ekologija i elektronski otpad, digitalni jaz i zaštita najsiromašnijih slojeva stanovništva, prednosti i zloupotreba društvenih mreža, obrazovne i naučne mogućnosti u digitalno doba, itd. Analizirajući ove teme digitalnog sveta, nauke i upotrebe IT, sa kompetentnim gostima ali i “običnim” ljudima čiji se svakodnevni život radikalno promenio, ova emisija neprekidno radi na podizanju društvene i naučne svesti publike u digitalnom dobu.¹

¹Peric, V., Tekst za nominaciju Tamare Vučenović za najboljeg Evropskog novinara, Prix Europa, 2017, Berlin.

Tokom niza godina, u emisiji je gostovo veliki broj kompetentne sagovornika i eksperata koji su se bavili kritičkim tumačenjem i analizom različitih fenomena digitalnog doba. Razmatran je veliki broj različitih tema, među kojima su najvažnije razvoj informacionog društva u Srbiji i svetu, internet i pedofilija, ekologija i elektronski otpad, piraterija i autorska prava, digitalni jaz i zaštita najsiromašnijih slojeva stanovništva, nove tehnologije i evropske integracije, digitalizacija kulturnog nasleđa, prednosti i zloupotrebe društvenih mreža, mogućnosti obrazovanja u digitalnom dobu, zakonski akti koji se odnose na regulisanje internet „neba“ u Srbiji i njihovo usaglašavanje sa zakonima u EU, itd.

Kao emisija obrazovnog karaktera i jedinstvena po koncepciji i sadržaju u našoj medijskoj sferi², osvojila je i brojne nagrade – IT Globus za najboljeg IT novinara, priznanje Diskobolos, za najbolje RTV ostvarenje iz IKT oblasti, posebno priznanje Društva informatičara Srbije, za medijski doprinos promociji IKT vrednosti u Srbiji. Ali, kako je jednom prilikom rekla urednica emisije, najveća nagrada su sve brojniji, odani slušaoci... O samoj emisiji, njenom uticaju kao i uticaju autora i voditeljke emisije na razvoj i širenje informacija vezanih za digitalno doba govore i brojni članci posvećeni samoj emisiji kao i intervjui koje je autor i voditeljka dala različitim medijima tokom niza godina:

- „Pokrenuta šest godina nakon što je u Srbiji počeo da se koristi internet, emisija je bila posvećena prvim, često nespretnim, koracima ka virtuelnom svetu – prvim veb sajtovima, prvim centrima i ustanovama koje su u svom nazivu sadržale odrednice poput - internet, novi mediji, IKT...“, navodi Tamara Vučenović, autorka i urednica emisije,³
- „Danas se emisija Digitalne ikone realizuje u radikalno izmenjenom, hipertekstualnom, tehnološkom okruženju, čije svakodnevne promene nastoji da prati. Pre deset godina mogla sam lako da nabrojim većinu svojih saradnika – Centar za proučavanje informacionih tehnologija (BOŠ), Centar za nove medije, Centar za razvoj interneta, *See cult* portal za kulturu, projekat Rastko, Društvo za informatiku Srbije... Danas je to nemoguće. Te, 2002. godine dešavalo se da, u nedostatku događaja na domaćoj IT sceni, često pišem i govorim o evropskim i svetskim vestima i skupovima. Danas to nije slučaj. 2012. godine u Srbiji se, ponekad, u jednom danu, organizuju dve ili, čak, tri stručne konferencije, posvećene ovoj tematici. Što, naravno, nikako ne znači da živimo u informacionom društvu koje je na visokom stepenu razvoja... Ono što verujem da je ostalo isto, i nakon pojave FB, 2004, i sve masovnijeg korišćenja društvenih medija, jeste da je važno da o ovim fenomenima i pojavama informišemo našu javnost, blagovremeno, kritički, objektivno. Da predstavljamo i promovišemo, ali i da pažljivo, nikako površno i na brzinu, analiziramo digitalni svet. Jer, digitalne tehnologije, danas, više nego ikada pre, utiču na naš svakodnevni život, oblikuju ga i menjaju, i zato je neophodno da im sa razumevanjem pristupamo....
- Kao autor emisije sada razumem kako se većina gostiju oseća kada ih zamolim da se osvrnu na svoj posao, da naprave izbor iz prošlosti koji ima smisla, da odaberu ključne događaje i ljude koji su bili značajni tokom jednog perioda vremena, za njihovu karijeru. Nikada ih više neću to pitati... Neki od gostiju i tema reprezentuju

²Digitalna ikona je svet bez sveta, časopis LINK, Novi Sad, br.110 - 112, septembar, 2015.

³Tekst o emisiji Digitalne ikone, povodom jubileja, 10 godina emitovanja, Portal za kulturu Jugoistočne Evrope <http://www.seecult.org/vest/10-godina-digitalnih-ikona> Pristupljeno 12.12. 2020.

pokušaj da pogledam u prošlost, u prvih 10 godina: Jevgenij Kasperski, Ričard Stolman, specijalno izdanje emisije pod nazivom “Nikola Tesla i nagoveštaj visokih tehnologija”, 50 godina digitalnog računarstva u Srbiji, promena YU u RS domen, net umetnik Vuk Ćosić i mnogi drugi.

Slika 1. Fransisko Garsija Moran, glavni IT savetnik Evropske komisije i Tamara Vučenović, INFOFEST, 2013

Tokom proteklih osamnaest godina, neke su rubrike zastarevale, kao i same tehnologije, tako da se forma emisije u izvesnoj meri menjala, kao i načini komunikacije sa publikom. Promene je doživeo i logotip emisije - od originalnog (Slika 2) do redizajniranog (Slika 3) povodom 15 godina emitovanja. Pojava društvenih medija i, posebno, podkasta, donela je brojne nove mogućnosti za veću dostupnost, vidljivost i prisustvo i u onlajn okruženju. „Pod pojmom podkast podrazumevamo datoteku koja sadrži audio zapis koji se distribuira onlajn i koji drugi korisnici mogu da preuzimaju, slušaju ili dele. Namene podkasta su različite i ove datoteke mogu da služe za zabavu i informisanje, za obrazovanje i unapređenje digitalne i medijske pismenosti itd.“⁴

⁴Vucenovic, T. Biblioteka kao nosilac participativnih praksi u kulturi u kontekstu informacionog društva, doktorska disertacija, 2016. Filološki fakultetu, Univerziteta u Beogradu

Slika 2. Logotip emisije Digitalne ikone, autor – dizajner i arhitekta Aleksandar Maćašev, 2003.

Slika 3. Redizajnirani logotip emisije Digitalne ikone, povodom 15. godina emitovanja, 2017, autor - dizajner i arhitekta Aleksandar Maćašev

Zahvaljujući učestvovanju na brojnim evropskim konferencijama, naučnim i stručnim skupovima, posvećenim digitalizaciji i informaciono-komunikacionim tehnologijama, kao i brojnim intervjuima sa ekspertima u ovim oblastima, emisija Digitalne ikone gradi svoju reputaciju i izvan lokalnog konteksta. Ipak, posebno zahvaljujući društvenim medijima i podkastu kontinuirano stičemo i brojne slušaoce i poštovaoce koji žive daleko od Srbije.

„Podkast tržišta ne bi bilo da mu zamah, kreativni podsticaj i prostor nije stvorio **radio**, tačnije autori koji ukrštaju provokativnost, domišljatost i angažman kvalitetnog radio-programa sa mogućnostima koje pružaju internet i digitalne tehnologije”⁵ Ono što se, ne menja tokom skoro dve decenije emitovanja emisije Digitalne ikone je nastojanje da se digitalne tehnologije i njihova primena u različitim oblastima, na jednostavan i razumljiv način, predstavljaju širem krugu slušalaca, da se napori vredni pažnje, pre svega u oblasti digitalizacije kulture i baštine, nauke i obrazovanja, učine vidljivijim, te da se kritički preispitaju pojave i izazovi koji prate ubrzani tehnološki razvoj. Kao primer možemo da navedemo upravo naučno-stručni skup "Nove tehnologije i standardi: Digitalizacija nacionalne baštine", koji se održava na Matematičkom fakultetu, Univerziteta u Beogradu, u organizaciji Nacionalnog centra za digitalizaciju, još od 2002. godine.

NCD (Nacionalni centar za digitalizaciju) realizuje brojne važne projekte – Elektronski katalog nepokretnih spomenika kulture (spomenicikulture.mi.sanu.ac.rs), zatim - Digitalizacija i prezentacija srednjevekovnih srpskih manastira , projekat podržan od strane UNESCO –a i Virtuelna biblioteka na koju možete najlakše stići preko naslovne strane sajta Matematičkog fakulteta u Beogradu (matf.bg.ac.rs). U Virtuelnoj biblioteci je postavljen u celini digitalizovan Srpski rječnik, primerak iz biblioteke SANU - KARADŽIĆ, Vuk Stefanović (1787-1864) , [Srpski rječnik / skupio ga i na svijet izdao Vuk Stefanović Karadžić. - U Beču : gedruckt bey den P. P. Armeniern, 1818]).

⁵Martinoli, A., Prvih 15 godina podkastinga u Srbiji - od eksperimenta do održivog biznis modela, Beograd, FDU, 2020.

Slika 4. Digitalizovani primerak - Srpski rječnik (1818), Vuk Stefanović Karadžić, Virtuelna biblioteka Matematičkog fakulteta, Univerziteta u Beogradu.⁶

Ovo je, dakle, stara i retka knjiga koja je dragocena, između ostalog, i zbog toga što sadrži Vukovom rukom dopisivane rečenice i komentare na stranicama. Ove raritetne primerke vrednih srpskih knjiga više nije moguće listati u bibliotekama. Ali jeste na Internetu. I to je jedna od najznačajnijih tekovina ovog medija za čoveka 21. veka. Učinila nam je dostupnim i pristupačnim dela iz naše najstarije prošlosti.⁷ Sam proces digitalizacije i ukazivanje na primere dobre prakse u ovoj oblasti, kao što su prethodno pomenuti primeri, osim obrazovnog, za cilj ima aktivno učestvovanje u ovim procesima, kao i skretanje pažnje javnosti na bogate resurse koji su digitalizovani i dostupni onlajn.

Zaključak

U ovom radu je dat kratak prikaz medijskog doprinosa emisije Digitalne ikone, Radio Beograda 2 u predstavljanju, analizi i kritičkom promišljanju digitalnih tehnologija, procesa digitalizacije i brojnih izazova sa kojima se suočavamo u tehnološki sve naprednijem okruženju. S obzirom na sadržaje koje je pokrivala i trenutno pokriva, kao i na dužinu emitovanja, emisija „Digitalne ikone” ima značajnu ulogu u razvoju informacionog društva u Srbiji i višegodišnjoj promociji i predstavljanju mogućnosti koje internet i nove tehnologije nude u pogledu predstavljanja, očuvanja i negovanja naše tradicije, nauke i

⁶ <http://elibrary.matf.bg.ac.rs/>

⁷ Vučenović, T. Serbian Dictionary (Srpski rječnik), Vuk Stefanović Karadžić (1818) on the internet, Преглед НИЦ 24 (2014), 43–49.

kulture. U prvom delu rada opisan je koncept emisije i ukratko je predstavljen svojevrsan presek i uticaj u periodu od 2002. godine, kada je emisija pokrenuta, do 2020. godine. U drugom delu rada, koji će biti objavljen u sledećem broju časopisa, biće ukazano na ključne teme, sagovornike, institucije i pojedince, koji su obeležili proteklih 18 godina.

Reference

1. „Digitalna ikona je svet bez sveta“, tekst u časopisu LINK, Novi Sad, br.110 - 112, septembar, 2015.
2. Martinoli, A., Prvih 15 godina podkastinga u Srbiji - od eksperimenta do održivog biznis modela, Beograd, FDU, 2020.
3. Milosavljević, V., Vučenović, T., Tekst o emisiji Digitalne ikone, povodom jubileja, 10 godina emitovanja, Portal za kulturu Jugoistočne Evrope, Seecult.org
4. Perić, V., Tekst za nominaciju Tamare Vučenović za najboljeg Evropskog novinara, Prix Europa, 2017, Berlin.
5. Vučenovic, T., Biblioteka kao nosilac participativnih praksi u kulturi u kontekstu informacionog društva, doktorska disertacija, odbranjena 06.09.2016. na Filološkom fakultetu, Univerziteta u Beogradu
6. Vučenović, T., Serbian Dictionary (Srpski rječnik), Vuk Stefanović Karadžić (1818), on the internet, Преглед НИЦД 24 (2014), 43–49.

Linkovi

<https://www.rts.rs/page/radio/sr/series/24/radio-beograd-2/4038/digitalne-ikone.html>

<http://www.seecult.org/vest/10-godina-digitalnih-ikona>

<http://elib.mi.sanu.ac.rs/files/journals/ncd/24/ncd24043.pdf>

<http://elibrary.matf.bg.ac.rs/>

Tamara.Vucenovic@metropolitan.ac.rs